

DR. J. C. MITTERRUTZNER,

S L O V A N I ,

v iztočni Pustriški dolini,

na

Tirolskem.

Poslovenil

Miroslav Málóvrh.

M. Málóvrh

V NOVOMESTU, 1880.

Tiskal in založil J. Krajec.

Uvod.

Od 28. septembra do 1. oktobra zborovali so v Inšpruku v 19. nemški jezikoslovci in šolniki. Predsednik tega zbora, vseučilišni profesor dr. Bernhard Jülg narisal je v svojem uvodnem govoru s kratkimi, določnimi črtami podobo raznih narodov, ki so se od prazgodovinskih časov do zadnje naselbine po Tirolskem drvili. Saj so zvali to deželo „prevozne duri“, tik katerih se je jeden narodič za drugim utaboril, kder je jeden drugega progнал, da raz snežnih kôp planinskih v deželo hrepenenja, v Italijo, pride. Kot zadnji val preseljevanja narodov — od ushoda sem — prišli so na Tirolsko Slovani. O tej betvi pravi govornik: In še jednega plemena nijsem omenil, ki je tudi vélik del tirolske zemlje zasedene imel, Slovanov. Kmalo po odhodu Longobardov v Italijo razširili so se po Drauthalu in po Iselthalu; in, akopram nikder več ne govoré Slovanščine, nahajamo še pogostoma slovanska krajepisna imena. Zahodna meja bila je menda pri raztočji na toblahskem polji, kder „Vierschach“ pod goro „Helm“, raz katere se uživa krasen razvid, še natanko na slovanski v(e)rh (virh) spominja; in blizo nehajoči „Villgraten-Thal“ ima svoje ime nedvomno od vélikega gradú, ki ob začetku doline leži (velegrad) in koji se je pozneje v „Heunfels“ prekrstil; daleč zadej v Virgenthalu najdemo mej drugimi nedvombeno keltišskimi imeni „Pregraten“ kar nič drugega nij, nego navadna naša „pregrada“; „Windisch-Matrei“ ima znamenje slovanske narodnosti uže na imenu; celo nemško doneče vaško ime „Glanz“ nad Lienzom nij nič družega, nego naš slovenski Klan(i)ec. ¹⁾

1) Cf. Verhandlungen der XXIX. Philologen Versammlung, pag. 4.

Te male črtice o Slovanih, o času njihove preselitve Tirolsko, njihovo razširjenje po ushodnem Pusterlu in ondi se še nahajajoči ostanki zdelo se mi je vrlo o za kratko preiskavo posebno zato, ker, kar je meni znano, zvezemsi nekoliko dragocenih manjših spisov prof. dr. H. J. dermanovih ²⁾ skoraj nič znanega, mej tem, ko je dr. L. ub o Rhätih, Romanih in Nömcih, romanska in tiška krajepisna imena ravno tako natančno, kakor izvrstno žil. ³⁾

I. Slovani.

Slovanov, koji uže stoletja sem ushodni del našega kontinentalnega zasedajo, je kacic 79 milijonov in ti se dele den denes v jake, Čehe, Lužino Srbe, Slovence, Srbo-Hrvate, gare, Ruse in Maloruse. Po Šafařiku ⁴⁾ so bili naši pravi trakiškega rodú, in so uže v starodavnih časih prebivali mejlnimi narodi Trakov, Keltov, Germanov in Litvancev. ⁵⁾ V m stoletji pred Kristom, segale so njihove nasebine do baltičnega morja. ⁶⁾ Stoletja pozneje, in malo pred prihodom grozovitih invazij, našimo, da segajo gotiškemu kralju Hermanrihu pod-

²⁾ a) Slaven-Reste in Tirol. Slavische Blätter I. pag. 12—16; b) Ta spis je pozneje zopet natisnjen v „Dorflinde,“ Brunneck. 1866 6 ff. b) Slavische Lokalitätsnamen im tyrolischen Drauzug als Beitrag zur Ethnologie. Graz 1877.

³⁾ a) Ueber die Urbewohner Rhätiens und ihren Zusammenhang mit den Etruskern. München 1843. b) Spis v „Gelehrte Anzeigen.“ München 1843 Nr. 259—260. 1850, Nr. 15—17. 1851, Nr. 93—95. V zadnjem delu „Kritische Beiträge zur Geschichte und Alterthumskunde Tirols, von Mathias Koch. Wien. 1850 — kritiziral, in kakor tudi, nezmotljivost tega keltomana za vse čase uničil. c) Zur rhätischen Ethnologie. Stuttgart 1851.

⁴⁾ Šafařik: Slovanske starožitnosti I. pag. 33

⁵⁾ Ravno tam §. 6. Kar se tiče slovanskih jezikov, so del velikega indoevropskega debla in sicer so najbolj Litvanščini in Germanščini sorodni.

⁶⁾ Id. pg 105. cf. Baron Ankershofen: Handbuch der Geschichte des Königreichs Böhmen. Klagenfurt 1851. I. Bd. pag. 18 ff.

vrženi kraji daleč v deželo Slovanov. Po zmagi Atila nad Hermanrihom, postali so tudi sosedni Slovani robni in davku podvrženi; mnogo se jih je pa zmagajočej vojski Atiljevi pridružilo. 7) Sila prebivalcev, 8) lastno veselje do potovanja in prodiranje vedno novih narodov iz Azije, to je sililo Slovane, da so vedno bolj v iste kraje prišli, katere so, po razpadu hunske države (po l. 453) germanski narodi, ki so se nekedaj s Hunci vred bojevali, zapustili. 9) Koncem petega, in začetkom šestega stoletja je bil če ne ves, pa vsaj véliki del severnega brega Dunave v oblasti Slovanov: „*Uterioris ripæ Istri partem maximam habent (Sclavini et Antæ).*“ 10) Koj po odhodu Gotov iz spodnje Mezije prikazali so se Bolgari pri vstoku Donave, in so skušali, prostor na južnem bregu te velikanske reke zasesti. Ta narod je bil prvi, slovanski jezik govoreči, ki se je, prišedši iz srca sedanje Rusije in od bregov Wolge, pred durmi bycantskega cesarstva pokazal. Ta upad čez Ister vršil se je v zadnjem letu petega stoletja, v devetem cesarja Anastazija. 11) Koncem prve polovice šestega stoletja imeli so Slovani uže zasedene kraje blizo Longobardov v Panoniji in Gepidov na Erdeljskem. 12) Ko so Longobardi s pomočjo Avarov državo Gepidov razrušili, zapustil je njihov kralj Alboin — po poklicu eksarha Narsa 13) leta 568 Panonijo s vsim svojim ljudstvom: *cum uxoribus suis et natis omnique suppellectili,* 14) katerim so se še deli drugih narodov pridružili: „*Sarmatæ, Suavi, Norici.*“ 15)

7) Šafař. Slovanske starořitnosti pag. 326.

8) „*Numerositate pollentes.*“ Cf. Jordanes: *De rebus Geticis*, cap. 23.

9) Šafař. Slovanske starořitnosti, II. pag. 6, 7, §. 30.

10) Procop. *De bello Goth.* I. III. c. 14.

11) I. F. Fallmerayer: *Geschichte der Halbinsel Morea etc.* Stuttgart 1830. I. pag. 151.

12) Procop. I. c. III. c. 35.

13) [*Narses*] *legatos ad Longobardorum gentem dirigit, mandans, ut paupertina Pannoniæ rura desererent, et ad Italiam cunctis refertum divitiis possidendam venirent.* Paul. Diac. *Rerum langob.* I. II. c. 5.

14) Paul. Diac. I. c.

15) Id I. II. c. 16.

Alboin prepustil je zdaj skoraj prazna selišča v Panoniji no Avarom, koji so se pa le bolj proti jugu in ushodu pomikavali, t prokanjeni politii, podvržene Slovane kot zahodno stražo frankovskeje deželi paholi.

Slovani so bili uže koj iz začetka, in pozneje tudi vedno v o malih narodičev deljeni; ¹⁶⁾ Jordanes ¹⁷⁾ pozna Slavine lovane, Ante in Winde. O zadnjih. koji so tudi za nas lj interesantni, pripoveduje: Quorum (Winidorum) nomina varias familias et loca mutantur. ¹⁸⁾ Winde, Winide, We ali tudi Wende imenovali so jih njihovi sosedje; sami so rbe zvali. Ime Srb znači natio ali gens. Etymologično ó Šafařík imena Winidi in Slovani ne zna razložiti, pro r Weiss ¹⁹⁾ pa piše: ime Windi, keltiško vint, sanskrit. t, znači iste, koji so beli in se je tem Slovanom zaradi platnene obleke, ki so jo nosili, in zaradi običaja hiše lepo iti, priložilo.

Slovan = der Redende, distincta voce præditus, němec = ²⁰⁾ s, der Stumme, galec = vlah = balbuticus, der Stammler. ako Zeuss. ²¹⁾ Drugi čislajo bolj „Wendi“ in najdejo v téh Venete.

II. Čas prihoda Slovanov na Tirolsko.

Doba, v katerej so prišli panonski Slovani v Noriko, kamor išteva tudi Pusterthal od toblahskega polja, ne dá se natanko iti; skoraj gotovo vršilo se je to naseljevanje v zadnjih desetih šestega stoletja. Leta 579 prišla sta na shod v Grado tudi Tiburniški in Celejski. Ne dolgo potém izgine kristijanstvo iz crajev, kakor tudi imé „Noricum,“ in razširjenje Slovanov po skem moralo se je jako urno vršiti. ²²⁾ Mej leti 592 do 595

¹⁶⁾ Šafařík. Slovanske starožitnosti §. 10.

¹⁷⁾ De reb. Get. c. 5.

¹⁸⁾ Id. ibid.

¹⁹⁾ Lehrbuch der Weltgeschichte Wien 1878 II. kn. 2 del pag. 715.

²⁰⁾ Der Deutsche.

²¹⁾ Die Deutschen und ihre Nachbarstämme, pag. 68.

²²⁾ Weiss Lehrbuch der Weltgeschichte II. knj. 2. del pag. 714.

morala je biti najugodnejša prilika za osvojenje ushodne meje frankovske države. Le nejevoljno prenašal je bajoarski vojvoda Garibald odvisnost od frankovskega kralja v Avstraziji, in porabivši razprtije v rodbini frankovskih kraljev, pridela si je skoraj gotovo kraljevo čast iz lastne moči in stém tudi neomejeno samostojno vladanje. ²³⁾ Da pa te oblasti ne izgubi, bližal se je vedno bolj Longobardom, ki so se bili s Franki razprli. Da se ta zveza še bolj potrdi, dal je jedno svojo hčer longobardiškemu vojvodu Evinu, ki je bil Franke iz okraja Trijentskega pregnal, drugo pa, po imenu Teonildo, zaročil je longobardiškemu kralju Avtarisu. Lahko spoznali so na frankovskem dvoru čin, ki ima tej zvezi slediti in zato šle so frankovske vojne čete zoper oba zaveznika. Strah je bil v Bajoariji vélik, in še povikšal se je, ko so Franki in Longobardi mir sklenili in tako Garibalda prepustili popolnoma jezi njegovega nadvladarja. V lastnej deželi nij bilo mirú, in tako tudi Garibaldu nij bilo mogoče se ptujcev, koji so prihajali v okraj Garibaldovemu varovanji izročeni, obraniti. Po Buchnerju ²⁴⁾ in Rudhartu ²⁵⁾ zbežal je Garibald v tej zadregi v Longobardijo.

Tako je prišlo, da se je leta 595 Slovanska dežela do Bojoarije, črez meje denašnjega koroškega vojvodstva v toblahsko polje tirolskega Pusterthala pomaknila. ²⁶⁾ Tam upal je naslednik Garibalda I. Tassel I., ki je živel s kraljem Avstrazijskem v dobrem sporazumljenji in se bogato s plenom obložen vrnil v svoje vojvodstvo: „Tassilo a Childeberto rege Francorum apud Bajoariam rex (dux?) ordinatus est. Qui mox cum exercitu in Sclavorum provinciam introiens patrata Victoria ad solum proprium cum maxima præda remeavit.“ ²⁷⁾

²³⁾ Cf. Buchner: Documente zu einer Geschichte von Baiern I. pag. 138. n. 249.

²⁴⁾ Geschichte von Baiern I. pag. 150—157.

²⁵⁾ Geschichte von Baiern pag. 227—233.

²⁶⁾ Ankershofen Handbuch der Geschichte des Herzogthums Kärnten. I. knj. pag. 29.

²⁷⁾ Paul. Diac. l. c. lib. IV. c. 7.

Spomin na to zmago se je ohranil, kakor neka pravljica pripoveduje v tako zvanih: „Victori-Bühel“ mej Innichnem in Toblachnem (Toblach). ²⁸⁾

Ta jako ugoden uspeh provzročil je drugi upad vojvode Tasela ne dolgo po prvem. Z 2000 Bajoarci upal je v deželo Slovanov; ti so se pa še v pravem času do svojega pokrovitelja Avarskega kana v Panoniji obrnili in ga na pomoč prosili. V zvezi s Slovani potolkel in pokončal je ta popolnoma prevzetne Bajoarce: „Hisdem ipsis diebus Bajoarii usque ad duo millia virorum super Sclavos irruunt; superveniente Cacano omnes interficiuntur.“ ²⁹⁾ Po tej zmagi, in ker so bili Avarci blizo, kateri so mimogredé rečeno z davkopláčevalnimi Slovani prav kakor z robi ravnali, ³⁰⁾ mislili so tí, da se na novej meji nijmajo nikoga več bati.

Sosedje Slovanov v ravninah Pononskih in ob morskem bregu, imenovali so novo domovino bratov zaradi visocih gorâ, ki so to deželo oklepali, gorsko deželo = Gebirgsland = gorotán, iz česa se je v teku stoletij in pri tujih kronistih latinski Carantanum, in iz tega nemški Kärnten pre naredilo. ³¹⁾

Leta 610 upal je sin Tasela, Garibald II. zopet v deželo Slovanov. Ta napad tudi nij našel Slovane nepripravljene, kajti uže na meji prišlo je do boja in sicer pri Agunti (Aguntum;) Slovani so zmagali in bajoarsko mejo plenili. Stoprav potem, ko

²⁸⁾ Cf. Hormayr's Werke I. pag. 87. Dr. Egger misli, da ima „Victori-Bühel“ svoje imé po zmagi Garibalda II. (l. 612.) Cf. Geschichte Tirols. Innsbruck 1872 I. pag. 81.

²⁹⁾ Paul. Diac. l. IV. c. 9.

³⁰⁾ Muchar: Geschichte der slav. Völkerschaften in der Steiermark. Zeitsch. VIII. Heft p. 111.

³¹⁾ pl. Ankershofen: Prüfung der verschiedenen Ansichten über die Herleitung des Namens „Kärnten,“ — v Archiv für vaterl. Gesch. und Topogr. Erst. Jahrg. 1849. pag. 129. Weiss (Lehrbuch der Weltgeschichte pag 714.) pravi: Carantanum (welches das heutige Kärnten, Steiermark und den östlichen Theil Tirols umfasste) kommt vor wie Carnuntum, Carentania, Carenti, Karentriche, Carinthia, Corutane, Gorotan. Der Name Kärnten und Krain stammt aus dem Keltischen (von carn oder caran = Provinz), carentan = Provinzland, carniola = Provinzgränze. . . . Kraina ist das slavisirte Carnia = Mark, Gränzland. Die s. g. Windische Mark (Slovenska stran) umfasste den heutigen Marburger und Cillier Kreis in der Steiermark.

je Garibald novih vojaških trum zbral, posrečilo se mu je, Slovane čez mejo svoje vojvodine poriniti: „Mortuo Tassilone duce Bajoariorum filius ejus Garibaldus in Agunto ³²⁾ a Sclavis devictus est et Bajoariorum termini deprædantur. Resumptis tamen Bajoarii viribus et prædas ab hostibus excutiunt et hostes de suis finibus pepulerunt. ³³⁾

III. Razširjanje Slovanov po Tirolskem in njihovo pokristjanjenje.

Neki veliki slavist in učenjak skusil je v knjigi, obsegajočej 884 strani kvart, dokazati, da je bila Stara-italija slovanska. ³⁴⁾ Z večjo pravico smel bi kakov drugi zgodovinar reči, da je nekedaj ves Pusterthal slovansk bil; ³⁵⁾ kajti resnično našimo, da so Slovani v prvej polovici sedmega stoletja pririnjili do Eisaka in Brennerja. ³⁶⁾ V letih 631 in 632, tedaj v dobi velikega slo-

³²⁾ Agunt (Aguntum, Aguontum) stavijo vsi zgodovinarji, n. pr. Aventin, Resch, od Mucharja, Sinnacherja, Tinkhauserja itd. sem do najnovejšega časa v okolico Innichensko. Cerkvena zgodovina pozna Gregorija Thaumaturgusa (v 3. stoletji), ki je mej drugim tudi po svoji molitvi neko goro prestavil, da se za zidanje neke cerkve potrební kraj dobi. Naša doba ima Teodora Thaumaturgusa, ki po svojej bistrumnosti mesta in vasi prestavlja; Teodor Mommsena namreč, ki je Aguontum v Lienz, in Loncium (Lienz) v zilsko dolino na koroško prestavil; tudi Sebatum (Schabs) ima iz svoje visočine (Höhe) = mons ubi nativum vites lacrimantur acetum — doli iti in se v planjavo okoli sv. Lorenca preseliti.

³³⁾ Paul Diac. I. IV. c. 4.

³⁴⁾ Jan Kollár: Staroitalia Slovianská V Vidni 1853 Imenitna je ta knjiga zaradi tega, ker sorodnost slovanskih jezikov z italianskim časih izvrstno dokazuje.

³⁵⁾ Weiss Lehrbuch der Weltgeschichte pag. 714

³⁶⁾ Koch-Sternfeld: Ueber den Wendepunkt der slavischen Macht im südlichen Baiern etc. I. pag. 133. Prof. Dr. Bidermann piše (Slaven-Reste): „In Pusterthal erstrecken sich (diese Reste) weit über die Gränze hinaus, die man als die ehemalige Demarkationslinie zwischen Slaven und Deutschen anzusehen gewohnt ist, und die selbst Šafařík noch adoptirte. Selbst im Mittelpunkte des Landes nächst dem uralten Bischofssitze von Säben Brixen steht am Pfeffersberge eine St. Veitskirche, und was noch bedeutsamer ist, in deren unmittelbaren Nähe ein dem heil. Cyrill geweihtes Kirchlein von hohem Alter. Wäre es auch eine allzu gewagte Behauptung, wollte man hieran die Ver-

vanskega kralja Sama (627—662), v katerega državo so gotovo tudi Karantanci ali Korutanci spadali, ne nahajamo Slovanov samo v Pusterthalu, temveč tudi v Innthalu, Zillerthalu in Wipphthalu.³⁷⁾

Po smrti Samovi razpala je državna zveza mej Slovani, s tem pa tudi slovanska moč vpešala. Vender se je pa izpodrinjenje Slovanov iz zasedenih krajev jako počasno vršilo, sosebno pod vojvodom Hugbertom. Bolje posrečilo se je njegovemu nasled-

muthung knüpfen, das hier einst die, von diesem Slavenapostel begründete Liturgie in Übung gewesen: so ist es doch gestattet, das Vorkommen einer diesem heiligen geweihten Kirche im Mittelpunkte Tirols, als ein Zeichen, das bis hieher einst slavisches Volkstum reichte, zu deuten. Damit stimmt auch überein, dass in der Nachbarschaft jener beiden Kirchen die Ruinen eines alten Schlosses, das Voitsberg hiess, zu schauen sind. Der slavische Ursprung dieser Benennung bedarf wol keines Beweises, so wenig als des Wortes erste Silbe einer Erklärung bedarf. Denn das Voit einen Führer, ungefähr wie das deutsche „Schulze“ besagt, bedeutet, ist jedem geläufig.“ Pisatelj omenja potem tudi še starodavnega „Voitslehena“ na Götzenbergu pri Ehrenburgu tik Rienze, in omeni da se karakteristične št. Vitske cerkve tembolj množé, čem dalje človek v slovanske kraje pride. — V Ljublanskej škofiji našimo pet št. Vidov; dovoljeno naj nam bo, se pri tej priliki spominjati še, da je sv. Vid pri Slovanih živalski patron, kakor sv Leonhard (vulgo Lienhard) pri Bajoaroih.

³⁷⁾ Cf. pl. Ankershofen Geschichte von Kärnten pag. 52. Trstenjak piše v uvodu svojega dela: „Slovanščina v romanščini“ (pag. 8) kder pripoveduje v Viltenu in „Weltenskih Slovanih“: Ime samostana „Wilten“ pri Innsbrucku spada tudi sem. V nekem starinskem listu iz leta 1040 zove se ta samostan „Weltenburg“. No, iz mnogo starejše Veldidena napravi se pač tudi Weltenburg. — Skusilo se je tudi imena kakor „Sistrans“ in Birgitz (pri Innsbrucku) iz Slovanščine razložiti; prvo kod „za stran“; drugo kod брегъce, demin. od staroslovenskega брегъ = monticulus. — Bidermann (Slaven-Reste in Tirol) najde ostanke slovanskih obščajev št. Vidskega kulta v podobi procesije na št. Vidskem dnevu v Arzlu pri Imstu (v zgornem Innthalu); to potrjuje tudi št. Vidska cerkev pri Telfsu v zgornem Innthalu. On spominja tudi na krajepisno ime „Scharnitz“ (Tschernitz) v bližnjem bajarskem mejnem okraju, in gotovo imenitno okolščino, da so za pokristijanjenje paganskih Slovanov v ushodnem Pusterthalu ravno duhovnike iz samostana v Scharnitzu porabljevali, ki so jih v Innichen predstavljali. Pri tej volitvi oziralo se je nedvomno na poznanje slovanskega jezika; iz tega smemo uže sklepati, da so misijonarji priliko imeli, v seseščini slovanski jezik govoriti, da je tedaj slovanska kolonija tam bivala.

niku Odilu, dežele Slovanom nazaj vzeti, o čem ustanovljenje samostanov in drugih cerkev na južnem Bajorškem svedoči. ³⁸⁾

Pod slovanskim vojvodom Borulom (749) opešana je bila uže moč Karantanskih Slovanov; od Bajorcev premagani podvrkli so je frankovski državi. Uže leta 770 našimo mejo Slovanov nazaj porinjeno v zahodu čez Innichen do Erlacha, ki na večernej strani iz avraske gore pride in se pri Abfaltersbachu v Dravo vlije. To se razvidi iz listine, ki jo je ukazal narediti Tasel II. bavarski vojvoda v 22. letu svojega vladanja, to je leta 770 v Boznu in sicer predstojniku Attu iz št. Peterskega v Scharnitzu. Tasel podaril je namreč — gotovo na prigovarjanje solnograškega nadškofa Virgila — Atti kraj India (Innichen) z okolico, sozida tam samostan, da paganske Slovane pokristijani. Ta imenitna listina glasi se (odlomek:)

Ego Tassilo Dux Bajowarorum dono atque transfundo locum nuncupantem India Attoni Abbati in ædificatione monasterii atque ipsius servitio, a rivo, quæ (!) vocatur Tesido usque ad terminos Sclavorum, id est, ad rivolum montis Anarasi, totum atque integrum, campestris seu et montana Quia et ipsa loca ab antiquo tempore (terram) inanem atque inhabitabilem esse cognovimus et propter incredulam nationem Sclavorum ad tramitem veritatis deducendam concessi Actum in Bauzano ³⁹⁾

Kar se tiče pokristijanjenja karantanskih Slovanov, nij gotovo, koliko se je zato iz Ogljeja storilo; vsakako pa imeli so misijonarji, prišedši iz Solnograškega več učinka, nego óni. Največje zasluge pridobil si je škof Virgil. Ta škof (745—784) imenuje se po pravici apostelj Karantancev. Arno, naslednik Virgilov (785—821), od leta 798 nadškof, dovršil je pokristijanjenje; prepotoval deželo, ter povsod cerkve in samostane ustanovil; leta 803 imenoval je celo Teodorih za korškofa; zoper to je pa Ogljejski patrijarh

³⁸⁾ Cf. Buchner: Dokumente zur Geschichte von Baiern. pag. 205.

³⁹⁾ Cf. Tinkhauser: Beschreibung der Diöcese Brixen I. pag. 442.

protestiral. Cesar Karel Véliki je določil, da je odslej Drava meja mej Ogljejskem in Solnograškem. ⁴⁰⁾ —

In res ostale ste ushodni dve dekaniji Pusterthala: Lienz in Windischmatrei, v katerih so se Slovani še naj stanovitnejše naselili, do 19. stoletja pri Solnograškej nadškofiji. ⁴¹⁾

IV. Germaniziranje Drauthala in Iselthala. Ostanki nekdanje slovanske naselbine.

Koncem 10. stoletja imenovali so zgornji Drauthal in njegove postranske doline še vedno Slovansko deželo; ⁴²⁾ koliko časa se je slovanski jezik v istih okrajih vzdržal, ne da se gotovo določiti, vzrok pa gotovo znamo, zakaj je nemški element zmagal. Tirolec Fallmerayer piše: ⁴³⁾ *Mit Recht könnte man den Einwurf machen, warum sich der slavische Dialekt z. B. in Serbien und Bulgarien, bis auf unsere Zeiten erhalten habe, auf Morea aber ausgestorben sei? Mann kann hierauf mit der Gegenfrage antworten, warum das slavische auf der Insel Rügen, warum es in Brandenburg, Bayreuth, Pommern und Tirol erloschen, in Böhmen aber grossentheils lebend geblieben sei? Offenbar weil die slavische Bevölkerung der obgenannten Länder noch vor dem Aufblühen einer National Gesittung und Literatur von ihrem germanischen Nachbarn der politischen Selbstständigkeit beraubt und durch deutsche Kolonien erdrückt worden ist. In Böhmen, sowie in Serbien und Bulgarien findet das entgegengesetzte Verhältniss statt. Tukaj pristavimo še, da je pokristijanjenje ushodnega Pusterthala od solnograških škofov, Virgila in Arna, mnogo k germaniziranju teh krajev pripomoglo.*

Isto tako, kakor se razširjenje in čin kake poplavice po pomirjenju razburjenega elementa iz ostalinj določi, itak da se

⁴⁰⁾ Jako obširno popisuje prokristijanjenje karantanskih Slovanov Dr. Al. Huber: *Geschichte der Einführung und Verbreitung des Christenthums in Süddeutschland.* Salzburg. 1874. IV. knj. pag. 150 ff.

⁴¹⁾ Cf. Tinkhauser *Beschreibung der Diöcese Brixen.* I. pag. 18. Opomba 9.

⁴²⁾ Dr. Egger: *Geschichte Tirols.* Innsbruck 1870. I. pag. 81.

⁴³⁾ Cf. *Geschichte der Halbinsel Morea.* 236 in 237.

meja slovanske poplavice v Pusterthalu, kder je delj časa trajala, skoraj natanko določiti. Kateri je tedaj ta okraj? In kaki ostanki so ohranjeni od te nekdanje slovanske naselbine? Na prvo vprašanje odgovarjamo: Okrajni — ali nekdanj deželni sodnji v Lienzu in Wind' chmatrei-u. Okraj Lienz, ki v ushodu na koroško meji, ima po Stafflerju ⁴⁴⁾ $10^{17}/_{100}$ kvadraških milj; Windischmatrei ki mejí v severu na Solnograško (velikanske Taure ju ločita) in v ushodu na Koroško, je $18^{6}/_{100}$ kvadratnih milj velik. Ti dva okraja imata skupaj dende s kakih 22000 prebivalcev. Na drugo vprašanje odgovarjamo: Tacih sledov je sosebno 4, in sicer: deloma slovanski tipus prebivalstva, kakor posamezni običaji in lastnosti: eksistenca slovanske govedine v omenjenih okrajih; patriarhalične razmere, koje sosebno v Iselthalu nahajamo, kakor so pri Slovanih nekdanj bili, in so deloma (sosebno na Ruskem) še den denes; na vse zadnje še mnogo zdaj navadnih slovanskih imen krajev, gorâ, gorskih travnikov, poljâ, potokov, hišnih imen, kakor tudi lastnih imen. Slovanskih lastnih imen nahajamo v krstnej knjigi v Lienzu mnogo več, nego v st'h v Innichnem in Sillianu; ker se pa dá (ma'lo da ne pri vsih) dokazati, da so se njihovi lastniki pozneje tijâ preselili, se bodedo le prav malo nanje ozirali.

Dr. Bidermann piše: ⁴⁵⁾ „Was den Volkstypus anbelangt, so haben Männer, die ihn genau kennen, auf's bestimmteste erklärt, dass in der Umgebung von Lienz, und zwar an der nördlichen Gebirgsabdachung slavische Merkmale unverkennbar sind. Der Statistiker dr. Staffer, welcher mehrere Jahre hindurch Kreishauptmann im Pusterthale war, bezeugt diess in der Einleitung zu seiner Statistik von Tirol und Vorarlberg ausdrücklich (Innsbr. 1839 pag. 10, 11; dalje II. 2. pag. 476,) und Beda Weber, dessen Wiege hier gestanden und der hier zum Manne heranreife, führt in seinem Werke: „Das Land Tirol“ viele Charakterzüge an, die weitere Belege dafür abgeben. Man lese nur nach, was er im III. Th. pag. 148 von den Bewohnern des Kal-

⁴⁴⁾ Tirol und Vorarlberg statist. und topogr. Innsbruck 1844. II. del 2 knj. pag. 412 in 471.

⁴⁵⁾ Slaven Reste etc. (Dorfinde II pag. 15.

serthales, was er ebenda pag. 157 von den Tefereggern, was er im II. Th. pag. 132 von der Bevölkerung von Hochpusterthal im Allgemeinen und ebenda pag. 170 von den Bewohnern der Lienzer Gegend meldet. „Ein Charakterzug, den der Pusterthaler-Bauer, durchschnittlich genommen, mit dem Slaven gemein hat, ist sein klarer Blick in die seine Lage beeinflussenden Lebensverhältnisse, seine Findigkeit und Gewandtheit im Ausbeuten günstiger Conjecturen, mit einem Worte: seine Pfiffigkeit.“ — Neki drugi učenjaki ⁴⁶⁾ (gledé Iselthala) piše: „Unverkennbar tragen die Bewohner des genannten Landestheiles noch heute den slavischen Typus zur Schau, wenn gleich derselbe durch die Länge der Zeit, und mehr noch durch die von Westen und Norden eingedrungenen bajorischen Elemente bedeutend abgeschwächt worden und sich eine slavisch-bajorische Variante herausgebildet hat. — Am meisten mag dieser slavische Typus noch im Thale Kals erhalten sein, obwol er auch im Hauptorte Windischmatri noch zu erkennen ist, und in Deferegggen sich zu einem ganz eingemem Jargon fortentwickelt resp. stabilirt hat.“

„Vor allen kennzeichnet sich dieser slavische Ueberrest in den Gesichtern. Wer Tirol nur einigermaßen in seinen verschiedenen Typen beobachtet hat, der wird auf den ersten Blick beim Aufstossen der Iselthaler, namentlich der Bewohner des Kalsertales, eine einzig dastehende Erscheinung wahrnehmen, wie sie sonst nirgends in Tirol vorkommt; ich meine eben die slovenischen Gesichter: die vorstehenden Wangenknochen, die blinzelnden etwas schief (unmerklich) geschnittenen Augen, der theilweise blasse bleifarbigte Teint, besonders der undefinirbar glänzende Blick des Auges, der ein tiefes Gemüt, ein zartes, inniges, in sich gekehrtes zu mystischer Richtung geneigtes Seelenleben verräth; die glatten Haare — (nicht durchschnittlich) — dies Alles weist schlagend auf die slavischen Ahnen der Iselthaler.“

„Es zeigt sich bei den Bewohnern des genannten Distriktes fast durchgehends ein sanfter Charakterzug, daher sie, wie eben bemerkt wurde, für religiöse Ideen sehr empfänglich sind. Sie

⁴⁶⁾ g. Kurat Ant. Auer, deloma v pismih, deloma v njegovih spisih v Anthorovem „Alpenfreundu.“

haben eine grosse Receptivität, sind leicht zugänglich, schnell gerührt, sogar zu grossen Opfern fähig; freilich, wie es dem sanguinischen Temperamente eigen ist, auch ebenso schnell sich wieder vergessend, federleicht und lebenslustig: heute umlagern sie dem Beichtstuhl in aufrichtiger Rührung, ohne Heuchelei; morgen tönt die Zitter oder heult das Hackbrett, gleich sind sie dann am Platze. 47) — Gesangslustig wie sie sind, haben die Kaiser von den Slaven auch ihre Melodien. Es herrscht bei ihnen der Mollton vor; ihre Arien sind einförmig immer wiederkehrend, und fast glaubt man sich an die Ufer der Save oder an die Küste von Dalmatien versetzt, wenn man mitten zwischen himmelanragenden Bergen die Kaiserlieder ertönen hört.“ — „Zu erwähnen ist hier noch die ältere Bauart der Häuser: Küche und Stube bilden fast ausnahmslos Ein Gemach; 48) in der Ecke steht das Hauptgericht, die Geiliz. 49) — Dass die Häuser, besonders in Kals und wol auch in Windischmatrei, nicht wie bei den alten Deutschen 50) vereinzelt, sondern öfter in kleinen Gruppen zusammengebaut sind, mag auch ein Fingerzeig auf die Abstammung oder Zugehörigkeit zu einem nicht deutschen Volksstamme sein.“

H koncu spominja se gospod Auer še neke pravljice, ki sem spada: „Das antische Loch.“ Vrši se v zadnjem Ahrenthalu, na meji mej Bajoarci in Slovani; kedor se zanima zanjo, lahko jo čita v „Alpenfreundu.“ 51)

Drugi zanimljivi in imenitni opazek je tá, da, kakor zvédenci trdé, je v zgoraj imenovanih okrajih ravno toliko slovanske govede, kakor bajoarske. Cesarski svetovalec profesor Ferdinand Kaltenegger, ki je tó notico razglasil, trdí, da se slovanska goveda še zadej v Gsiesthalu nahaja; v to dolino pride se črez gorsko stezo v 5 do 6 urah, in sicer od sv. Jakoba ali iz Defereggen. 52)

47) Natančneje o tém v Amthorjevem „Alpenfreundu“. V. knj. I. zv. 1872.

48) Cf. „Das slavische Bauernhaus“ v Mayerjevem Leksikonu XVI. knj. pag. 89.

49) Cf. Abecedni zaznamek slovanskih iménovanj.

50) Cf. Tac. Germ. c. 16.

51) Knj. IX. 5 zv. 1876.

52) Najstarejša cerkev v Defereggnaah je posvečena svetemu Vidu. Cf. št. 36.

O patriarhalčnih razmerah Iselthalcev piše Auer: ⁵³⁾ Die Bearbeitung und Bestellung des ganzen Bauernhofes geschieht (wie bei den Slaven) fast ausschliesslich durch Familien-Angehörige. Der älteste Sohn, oder wenn derselbe dem Vater nicht ganz zu Gesichte steht, auch ein jüngerer, wird testamentarisch als Stammhalter eingesetzt; die übrigen Kinder, sowie die, in der Familie schon vorfindlichen Verwandten aus väterlicher und mütterlicher Seite muss der „Hausvater,“ gleich ob ledig oder verheiratet, mit in Kauf nehmen. Diese Familienglieder, worunter oft Grossvater und Enkel, Tante und Onkel, Brüder und Schwester und noch eine hübsche Anzahl Vettern und Basen sich befinden, haben die Verpflichtung ze lebens im Hause zu verbleiben, für die Familie und das Hauswesen zu arbeiten, ohne einen andern Lohn als Nahrung und Kleidung und einen allenfallsigen Gnaden-Pfenning, den ihnen der Hausvater aus besondrer Barmherzigkeit und für ausserordentliche Dienstleistungen gibt“.

Najimenoitejši sled nekdanje Slovanske nasebine so ostanki v jeziku, sosebo lokalna imena. Profesor dr. Biderman ⁵⁴⁾ je precejšnje število tacih imen sestavil in razložil. Pisatelj te studije dr. Mitterrutzner je isto število jako pomnožil, ter jih skušil razložiti pod vodstvom dr. Miklošiča. ⁵⁵⁾ Za razlaganje nekaterih imen zahvaljuje se pisatelj učenemu knjižničarju in nekđ. tehantu gospodu Feliksu Krambergerju na Voravskem, in gospodu dr. Gabrijelu Malisu v Reinskem samostanu. Sem ter tje vzel je nekaj iz spisa dr. V. Hintnerja. ⁵⁶⁾ Kako silno težavno pa je pravi pomen dobiti, posebno ako najstarejša forma imen nij iz listnic in urbarij razviditi, vé vsaki, ki se je kedaj s takimi rečmi pečal.

⁵³⁾ V Alpenfreundu pag. 25.

⁵⁴⁾ Cf. pag. 4. opomb. 2.

⁵⁵⁾ Dr. Fr. Miklošič: die slavischen Ortsnamen aus Appellativen I. (V radu cesarske akademije znanosti na Dunaju. 1872. knj. 21 pag. 75—106, potem II na Dunaju. 1874. knj. 23. pag. 141—172.)

⁵⁶⁾ Beiträge zur tirolischen Dialektforschung. Wien. 1873—78.

- Aegráthl**, imé nekega vrtea pri Praegratnah; = das Eingezäunte; starosl. oprađa Zaun; ograditi, einzäunen. Bidermann 133. Miklošič. II. 387.
- Aenepollen**, gorski travnik v Praegratnah. Drugi del besede je = polje, v starosl. novosl. in srb. = campus, Feld, Gefilde, Biderm. 132. Mikloš. II. 467.
- Alkus**, občina, $2\frac{3}{4}$ ur od Lienza, imenuje se v starih listinah „die alte Gose.“ Blizo tam je tudi neki „Alkuser-See“ in „Alkuser-Bach.“ Cf. Staffler II. 2. pag. 440. Kaj pa znači „Gose“?
- Amlach**, vas tik Lienza; od starosl. iama = fovea, Grube. V ljudskem govoru ne čuje se nikedar Amlach, Leisach, Dölsach, temveč Amla, Leisa, Dölsa. Neki Amlach (Jamljani, Jamlje) je tudi na Koroškem. Cf. Mikloš. I. pag. 99; II. št. 177. O nemškej končnici „ach“ istih krajepisnih imén, ki so slovenska, razpravlja natančno Mikloš. I. pag. 89 ff.
- Arich** (árich), Spuščaj na glavi otrok (Defereggén.) Morda iz slovanskega harja, Krätze. Cf. Hintner, pag. 14. Beiträge zur tirolischen Dialektforschung.
- Arnig** (ãrnig), hišne skupine, v občini Kalškej (Ober- in Nieder-Arnig); skoraj gotovo = ornig, namesto oranig, in to iz orati = tedaj = preorani kraj, umgeackerter Platz.
- Arnig**, kmetsko pohoštvo v Kalsu; razloga kakor zgoraj, ali pa iz Arno = Jernej, Bartholomäus; tedaj pri: Jerneji, beim Bartholomäer.
- Asling**, (Assling), vas in občina na solnčnej visočini nad Mitterwaldu pri Dravi. Najstarejše imenovanje tega kraja v listinah je Eznich in Aznich. Gorenjski „Assling“ na kranjskem, se slovenski imenuje Jesenice = Heiterdorf, Heiterheim; kajti jesen (jasen) = heiter, hell, in končnica ice (vice?) je, ali zadostujoč indoevropskemu vicus *oikos*, ali pa demin. suffixe ice *ice* ali smemo mordá pri našem Aslingu celo na starosl. iasenъ = fraxinus, Esche misliti, ker je ondi mnogo jesenov? = Eschenheim. Cf. Jesenic, vas na Češkem mej Neustadtom na Mietau in češ. Skalicem.
- Avernig** (ãvernig), kmetsko pohoštvo v Kalsu; od präpos. o um, an in brdo, starosl. бръдо = olivus, collis, Anhöhe, Hügel; ali

- pa tudi iz vrh = cacumen, Gipfel, Spitze, Berg; tedaj obrdnik, ali ovrhnik = der am Hügel Wohnende.
- Berlogaz, gorski travnik v Iselthalu; od besede brlog, starosl. брѣлогъ = lustrum ferae, Wildhöhle. Biderm. 38. Mikloš. II. 35.
- Bernize, polje v občini Schlaitenskej, od besede brno, starosl. брѣно = lutum Letten, Koth. Primeri novosl. Brnca = Firnitz na Koroškem; Brnce = Wernzach (ibid.) Cf. Biderm. 41. Mikloš. II. 36.
- Bobojach, vasica $4\frac{1}{8}$ ur zahodno od Windisch-Matrei-a (Staffler II. 2. pag. 494); od starosl. бобъ = faba, Bohne; tedaj = bobova vas, Bohnendorf. Cf. Mikloš. II. 15.
- Borize, Bergwiese v občini Schlaitenskej od boričje, boriči, coll. od bor, starosl. боръ = pinus, Föhre, Kiefer. Primeri Borovniče = Föhrendorf na Stajerskem. Tako Biderm. Druge primere Cf. Mikloš. II. 19.
- Bschwoitz, gorski travnik v Windisch-Matrei-u: od besede puša (pustiti, lassen) samotno ali pa tudi zapuščeno pohištvo; tedaj pušovec, posestvo ki spada k puši.
- Deischnitz, Cf. Teischnitz.
- Dellacher-Köss, v Praegratnah. Cf. Delle.
- Delle, gora v Defferegnah; od starosl. besede долъ = collis, mons; Hügel, Berg. Tako Biderm. 61. Primeri pa Mikloš. II. 79.
- Dölach, kraj v kuratiji Hopfgarten (Defer.); od besede dol, starosl. = долъ = fovea, vallis, Grube, Thal. Cf. Döllach na Koroškem. Mikloš. II. 83.
- Dölsach, farna vas pod Stronachskimi gorami, $1\frac{1}{2}$ ure od Lienza, $\frac{1}{4}$ ure od vélike ceste, od besede dolec = долъце demin. besede dol = Thal; tedaj v mestniku: v Dolceh, v Dolcah = Thälchen.
- Dollnitz, gozd Alkuške občine, od besede dolinica, dem. besede dolina in to od dol, долъ Biderm. 77. Mikloš. II. 82. 83.
- Droege (v Defferegnah) kraj, kder so se po plazah naredile jame, sosebnost na travnikih; od besede draga = Thal, Furchen, v travnikih. Cf. Hintner pag. 43. Mikloš. II. 85.
- Drogen, v Windisch-Matrei-u pláze. Cf. Droege.
- Eischnitz (Oischnitz), potok v Kalsersthalu; od besede jelšnica = olšnica, in to od besede jelša, jolša = alnus, Erle; tedaj Erl-

- bach. Cf. Erlach na Koroškem. Biderm. 93. Primeri pa Mikloš. II. 393.
- Feistritz, selišče v Defereggnah, na desnem bregu potoka v planjavi (Stadler II. 2. pag. 499); = bistrica, reka z bistro vodó; starosl. бѣспрьъ = citus, limpidus. Od tod prihaja jako navadno krajepisno ime Bistritz in Feistritz; po Miklošiču II. 45. nahaja se drugo ime na Koroškem petnajstkrat, in na Štajerskem štiri-desetkrat.
- Feistritzen, pri Lienzu. Cf. Feistritz.
- Fresach, gorski travnik v občini Schlaitenskej; od besede bréza = betula, Birke, tedaj travnik, kder so nekedaj breze rasle, ali še blizo kde stojé. Od tod prihajajo neštevilna imena, kakor: Fresach, Friesach, Fresen, Fresnitz, Fröschnitz, Freše, Briesnitz, Priesnitz itd. Cf. Mikloš. II. 29.
- Frosnitz (Frousnitz), dolina, ležeča severno od Windisch-Matreia; od besede бръць kar po Šafaríku „petra“ pomeni; tedaj: kamna dolina, Steinthal. Cf. Brusnice na Kranjskem. Mikloš. II. 33.
- Fruschnitz, potok v Kalsu = Steinbach. Cf. Frosnitz.
- Frutschenthal, v okraju Windisch-Matraiskem od besede vrutek (srb. vrutak) studenec; odtod beseda vručidol = Quellen-thal. Cf. Mikloš. II. 745.
- Gamnimitz, del uzhodne gorske stene v dolini Seinitzen. (Windisch-Matrei); skoraj gotovo od starosl. besede kamenc, Stein, Kamenica. Cf. Mikloš. II. 195.
- Garnitz, travnik v Virgnah; od besede krnica, kernica, karnica, = Kesselthal. Cf. Carnizza v Istriji. Biderm. 104.
- Garnizen, gorski travnik v Praegratnah in v Virgnah. Cf. Garnitz.
- Geilitz (Geilitze) (pri Schöpfu Geislitz) v Kalsu jako navadna jed, obstoječa iz pokislene kaše iz ovsá, ki se z otrobi vred vre, od teh osnaži in kuha kakor močnik; morda od besede kisló, kiselica (kislica), Sauerampfer. Cf. Hintner. pag. 71.
- Glanz, 1) kraj v uzhodu od Schlaitna, kaki 2 uri oddaljen od Lienza; 2) četa v Windisch-Matrai-u; od besede klanc (klanec), klanjec = via angusta, Hohlweg, starosl. криво, Krümmung, Beugung; tedaj Glanz = ob klancu ležeče, an einem Hohlweg liegend. Cf. Klanče = Glantschach na Koroškem; Klanic v

Istriji; Klanjec na Hrvatskem; Klance na Kranjskem. Cf. Mikloš. II. 210. Nekoliko drugače razlaga to besedo Jülg. (pag. III.) in sicer ne po krivici, kajti klanec ne znači samo Hohlweg, temveč tudi Anhöhe in Glanz (1) ima ravno tako lego. Cf. Staffler II. 2. pag. 443.

Glanznik, hišno ime (občina: Alkus) = klančnik = na klancu živeči, der am Hohlwege (oder Abhang) wohnende. Cf. Glanz.

Glin, polje v Virgnah. Cf. Glinz.

Glinel, gorski travnik v Defferegnah. C. Glinz.

Glinz, 1) hišno ime (obč. Alkus); 2) potok (levostranski dotok Arnbacha v Drauthalu); od besede glinica, demin. besede glina = argilla, Thonerde, Letten. Cf. krajepisna imena Glinca, Glinica = Gleinitz na Kranjskem; Glinško, češ. Hlinsko = Linz. Biderm. 34. Mikloš, II. 108. — Glins v Villgratnah, koje ime Steub (Rhät. Ethnologie pag. 137) kot romansko = collines razlaga, smelo bi se tudi sem prištevati.

Göriach, 1) vas in občina v Debantnej dolini; 2) četa v Virgnah; 3) selišče v Schlaitnah; 4) občina ne daleč od Lienza; od besede gora = mons, Berg, Büchel; slovensko Gorjane, Gorje = Göriach na Koroškem in tudi na Kranjskem; v nemščino prevedeno glasi se to ime Bühel na Kranjskem in Pichlern na Koroškem. Mikloš. II. 119. Končnica „ach“ je tukaj mestnik, ker se v slovenskem jeziku na vprašanje, kako se ta ali oni kraj zove, navadno z mestnikom odgovarja n. pr. temu kraju se pravi v Gorjah. Cf. Mikloš. I. pag. 90.

Görtschach 1) občina 2¹/₂ ur južno-zahodno od Lienza; 2) četa in selišče v Defferegnah; od besed goričane, goričah, gorče, in to od gora (cf. Göriach). Gortschach na Koroškem; itak Goritschach = Pichlern tudi na Koroškem. Cf. Mikloš. II. 119.

Golik, gorski travnik v Schlaitnah; od besede golik, golek in to od pridevnika gol, starosl. голъ = nudus, nackt, kahl, Haide. Biderm. 44. Mikloš. II. 116.

Goller, četa v Kalsenthalu; od besede gol. голъ Cf. golik. Lastno ime Goller je tedaj Haider, Haidner (ali pa tudi Kahler = Kaler).

Gollisell, kmetska hiša v Kalsu; od besede gol (kakor prej) in selo, tedaj golo selo = kahler, ali öder Wohnsitz. Se pa

- tudi lahko iz romanščine = collis sella razloži, ako je legi primerno.
- Gopernik**, gorski travnik na desnem bregu Iselskem; = koper-nik, der Schmachttende (po lastniku imenovano?) Tako Biderm. 39. Morda je pa to ime s starosl. besedo коприва = urtica, Nessel v kakej zvezi; tedaj Nesselwiese (Nesselwieser). Cf. Koprein na Koroškem; Kopreiniz na Štajarskem. Če bi na tem travniku raslo Anis ali Dill, lahko bi se na besedo копръ = anethum mislilo.
- Goste**, Gosten. Cf. Koste.
- Gradiz**, 1) polje v Virgnah, 2) potok na levem bregu Drave; od besede gradec, demin. besede grad = sepes, murus, Zaun, Mauer; tedej Eingezüantes, Schloss. Gradiz = potok, ki teče mimo kacega gradú (Schlossbach). Cf. Biderm. 96. Mikloš. II. 122.
- Graezer**, vojašnica v Anrasah; od besede gradec. Cf. Gradiz.
- Grebitschitscher**, hišno ime v Debantskeji dolini; od starosl. грѣбъ = fossa, Grube; potem = sepulcrum, Grab; z dvojnimi demin. kar se v slovanskih jezikih jako pogostoma nahaja. Cf. Grivičič. Biderm. 22. Mikloš. II. 127.
- Grischitz**, gorski travnik v Praegratnah. Biderm. (125) izpeljuje to iz besede grič = collis, Hügel. Morda je pravilnejše iz besede грижь (stnem. grioz) = Sandkorn, Sand, Kiessand; odtod novosl. Griže = Greiss na Štajarskem. Mikloš. II. 132.
- Gritschele** in **Gritschen**, polje v Alkuškeji občini; od besede grič = collis, Hügel, Bühel; v srbsčini: Abhang (declivitas). Biderm. 80. Mikloš. II. 131.
- Gritschitsch**, polje v Praegratnah; od besede grič (kakor prej) z demin. gričič.
- Gritze**, visokoležeča vas v Defferegnah; od besede grič. Cf. Hintner pag. 84.
- Griz**, polje v Virgnah; od besede grič.
- Grizen** in **Grizl**, polje v Debantskeji dolini; od besede grič. V ilirščini znači grič = Fels, felsiger Hügel, Steile. Biderm. 23.
- Grizer**, (Gritzer) planina v Defferegnah; od besede grič. Tudi lastna imena se tako glase.
- Grobizach**, zemljišče v Virgnah; od besede grobljica, demin.

- je, da zovejo Nemci navadno malico, Jause, to je jed, ki se povzije mej kosilom in večerjo, Merenda, (Marenda).
- Jösen**, zemljišča, poljá v Defferegnah, Praegratnah in Virgnah; od besede jéz. starosl. jazъ = agger, canalis. Biderm. pag. 67, 99, 108, 119, 135. Mikloš. II. 184. Ali je izpeljava iz starosl. besede jamínъ novosl. jasa, jesa, baumlose Gegend morda pravilnejša. Cf. Mikloš. II. 179.
- Isel**, reka, izvira v Windisch-Matraiu, in se vliva pri Lienzu v Dravo; od besede izliti = effundere, ausgiessen. Isel je morda polnejša oblika od besede Sill. Villgratski potok, ki se pri Sillianih v Dravo vliva, imenoval se je v starih časih tudi Sill. Primeri tudi Zila, nemški Gail, kakor tudi Ziljsko reko. = Zillerfluss.
- Kals**, (Kalška dolina), okraj Windisch-Matraiski, pomenilo bo „gora“ Berg, ali „Gebirge“. V slovenskih pokrajinah je več gor po imenu kal, n. pr. črni kal, sivi kal; litvansko kalnas, Berg slovansko = kal (Trstenjak). Ali imamo pri besedi kala, kališče = na Morast, Pfuhl misliti? Cf. Erjavee v Letopisu Matice slovenske 1875. pag. 227. Primeri staroslovensko kalъ = lutum, novosl. kal = Lache, pri Mikloš. II. 194.
- Kartitsch** (l. 965 Kartitsa), dolina in kraj v jugoushodnem delu Dravske doline; morda od demin. krtič, iz besede krt, starosl. крѣтъ = talpa, Maulwurf. Cf. srb. krtica, krtinska, krtovina = hügelige Ebene.
- Kollnig**, lastno ime v Lienzu itd.; novosl. kolnik = Fuhrmann. Morda izpeljano iz starosl. голъ; potem bi se v nemški jezik prevela ta beseda s Kahler (Kaler); ali Heider (Heidner). Cf. Goller.
- Kolm-Alpe**, gora pri izviru Tilliachskega potoka; od besede kolm, holm, starosl. хлѣмъ = collis, Hügel, Bühel (Berg). Cf. Kolmberg, Kulmberg, Hulmberg (Berg je samo prestava prvega dela besede); od tod prihajajo vsi Chlumi in Culmi; istak Colmo v Istriji. Biderm. 2. Mikloš. II. 148.
- Koste** (Kosten) = Goste (Gosten), občina v fari Assling in tudi drugod kot lastno ime jako zazširjeno. (Gostner, Costner, Kostner); razlogo imamo najprvo v romanskem costa = breg,

Rain, Anhöhe, Felsrippe iskati; v slovanskih pokrajih, ali vsaj tacihi koji so bili nekedaj slovanski, se tudi lahko iz besede hosta = Gestrüpp, ali iz besede gozd = Wald. (gozden = waldig, waldreich) izpeljuje.

Kräll (tudi Kröll), hišno ime v Debantskej dolini; od besede kralj = rex, könig, navadno lastno ime. Biderm. 24. Od tod tudi ponemčena imena: König, Küniger, (Kiniger) itd.

Kras (Kroas), kmetsko pohoštvo v okraju Windisch-Matrajskem; morda od krasa = kamnena tla, steiniger Boden, od koder prihaja slovensko ime Kras = Karst. Lehko je pa tudi, da izvira beseda iz starosl. rpaca = pulchritudo, lepota, Schönheit. Cf. Krasnica = Kressnitz na Koroškem. Cf. Mikloš. II. 264. (V krstnej knjigi v Kalsu nahajamo iz l. 1735 tudi lastno ime Krassnig.)

Läzach, gorski travnik v Praegratnah; od besede las, lës = silva, Wald, Holz; ali (kar je gotovo pravilnejše) od besede laz po Veseliú Rečnik ilirskoga in nēmačkoga jezika I. pag. 129. = 1) Wiese im Felsgrunde, 2) Ein Ort im Walde, wo die Bäume ausgehauen sind. Biderm. 126.

Lasach, selišče na desnem bregu Iselskem. Cf. Läzach.

Lass, 1) polje v Windisch-Matrajskem okraju; 2) gozd poleg Lienzerske soteske; od besede las (Cf. Läzach). Tudi ondi navadno lastno ime Lasser je skoraj gotovo slovanskega rodú. Biderm. 81. Istinito je, da je rodbina Lasser več stoletij v Windisch-Matraiu bivala in so njé udi od leta 1666 tudi sodniki (Pfleger) bili. Cf. Staffler II. 2. pag. 481.

Lassenl, gorski travnik v Windisch-Matraiu. Cf. Läzach.

Lassnizen, travnik v Praegratnah; od besede laz ali las; (cf. Läzach). Primeri krajepisna imena: Lasnica, nemški Lassnitz na Koroškem; Laznik, nemško Lasning na Štajarskem. Cf. Biderm. 136.

Lassözen, gorski travnik v Schlaitnah; od besede lazec in to od debla laz. Cf. Lassnizen. Biderm. 46.

Leibnig (Oberleibnig in Unterleibnig), okraj v Iselskej dolini: od besede lipnica, in to od besede lipa = tilia, Linde. Cf. Leibnitz = Lipnicana Štajarskem; lipnik na Kranjskem. Biderm. 55. Mikloš. 307.

- Leibnitz, planina (St. Janez v gozdu). Cf. Leibnig.
- Leibniz, potok, polje in kmetija v Schlaitnah. Cf. Leibnig.
- Leisach, vas pri Lienzu; od besede lês, starosl. лѣсъ = silva, Wald. Mikloš. II. 304.
- Lesach, selišče pri Kalserskem potoku. Cf. Leisach. Mikloš. I. 91. II. 304. Vendar primeri Trstenjak v Letopisu matice slovenske l. 1874. pag. 50.
- Lesacher-Thörl, gora na meji proti Veneciji. Cf. Leisach in Lesach. Cf. Lesachthal na Koroškem; Lesce = Lees na Kranjskem. Možno je tudi, da prihaja beseda od lesa = Hürde, Flechte, Fallthür zum Absperren der Strasse. Biderm. 6.
- Leschgach in Lesska, polje v Debantskej dolini; od leska = corylus avellana. Haselnusstaude. Cf. Leskovica = Haselbach na Kranjskem; Leskovec, Leskovic na Kranjskem. Biderm. 25.
- Libisell, Libiseller, hišno in lastno ime v Jesenicah (Assling); od ljub = lieb, in selo = Wohnsitz, Dorf; ljubi selar = Liebdorfer.
- Lössen, planina v Virgnah. Cf. Leisach.
- Lussice, polje v Schlaitnah; od besede lužica, pl. besede luža = palus, Pfütze, Lache, Morast. Cf. Lužnice = Lussnitz na Koroškem. Gotovo je izpeljava imena Lausitz iz te besede. Biderm. 56. Mikloš. II. 223.
- Luckau-Thal (cf. Staffler II. 2. pag. 369.); skoraj gotovo iz besede lôka = Aue; v krajepisnih imenih prestavi se nemško z „Moos“; srb. luka, češ. louka = pratum, Wiese. Biderm. I. Vendar primeri Mikloš. II. 298.
- Mallham, vrh v Windisch-Matraiu; morda: mali holm = Kleinspitz. Cf. Kolmalpe.
- Mallnitzwald, v Defferegnah; od besede malina = rubus idaeus, Himbeere. Cf. Malnica na Kranjskem; Millnitz na Koroškem. Mikloš. II. 334.
- Marin, selišče v Virgnah; od besede mar, koja po Trstenjaku „Slovanščina v Romanščini.“ Celovec 1878 pag. 44. v ruščini narejeni griček pomeni, zaradi česar se v Sloveniji taka imena sosebnost v goratih pokrajinah jako pogostoma nahaja n. pr.

- Marnice**, Marnovo itd. Namesto mar, nahaja se radi navadnega pretapljanja r v l tudi mol.
- Mellitz**, 1) četa v Virgnah; 2) polje v Virgnah; 3) zemljišče v Deffereggnah; od besede malica, koje demin. besede mel, starosl. мьль = creta, Kreide, kakor tudi druge glinjeve sorte; novosl. Gerölle, Fluthsand. Biderm. 47. Cf. Mikloš. II. 343.
- Mellizl**, gorski travnik v Schlaitnach. Cf. Melliz.
- Moegele**, polje v Praegratnah; starosl. mogyla = tumulus, Erdhügel, Erdhaufen; novosl. po metatezi gomila = collis, Hügel, Bübel; od tod Gomilica = Gamlitz na Štajarskem. Biderm. 137. Mikloš. II. 354.
- Molik**, hišno ime poleg lienzerske soteske; ali od glagola moliti = orare, beten, tedaj molek (molec) der Beter; ali pa od besede molj, demin. moljek, starosl. молъ = tinea, Motte, Schabe. Tedaj: beim „Schaber“. Biderm. 29. Toda primeri Marin, mar = mol.
- Motschenboden**, okraj v Virgnah; od starosl. besede moca = palus, Sumpf; novosl. Nässe, Feuchtigkeit. Biderm. 103. Cf. Mikloš. II. 351.
- Muliz**, 1) prehodna dolina od št. Jakoba v Deffereggne in v Virgne. 2) gorski travnik v Virgnah; od besede mulica demin. besede mul = argilla, Letten. Biderm. 145.
- Mulliz**, gorski travnik tudi v Virgnah. Cf. Muliz.
- Mullizle**, gorski travnik v Praegratnah. Cf. Muliz.
- Nörsach**, občina in selišče, 4 uri jugozahodno od Lienza; od starosl. besede nopa = latibulum, Versteck — s končnico нде in mestnikom (ah). Cf. novosl, Norje = Noring na Koroškem. Miklošič 374.
- Novak**, lastno ime na desnem bregu Drave; od besede novak = novitius Neuling.
- Olschnitz**, okraj blizu lienzerske soteske. Cf. Eischnitz.
- Orl** (ôrl), plug v dravski dolini; od besede oralo, ralo, mali plug. Cf. Hintner. pag. 15,
- Osink**, gora blizu Anrassa; od besede ob, starosl. ось = axis, Axe, Spitze. Biderm. 36.
- Osterwitz**, planina v Virgnah; od pridevnika oster, starosl.

- остръ = acutus, scharf, spitzig. Cf. krajepisna imena: Osterwitz na Koroškem: Ostervica na Kranjskem in v Dalmaciji; Ostrovrh = Osterberg na Kranjskem. Biderm. 120. Mikloš. II. 411.
- Oublitz'n, povreta repa (Defferegggen); od besede oblica = Ball, Kugelchen, gedünstete Rübe. (Janežić Besednjak). Hintner pag. 6. Oblika od starosl. облъ = rotundus, rund. Mikloš. II. 378.
- Pedoll, planina v Virgnah; namesto Podol, starosl. подолие = vallis, Thal, Abhang. Biderm. 113. Cf. Mikloš. 83.
- Pedritsch, hišno ime v Anrassu; od imena Petrič (Peter), imenovanje po posestniku. Biderm. 32.
- Pepeler, hišno ime v Defferreggnah; od besede pepel, starosl. пепель = cinis, Asche. (Tedaj pri „pepeljaru,“ beim „Ascher“) Biderm. 69. Mikloš. 427.
- Perlog, 1) samotno selišče pri Oberlienzu (Staffler II. 2. pag. 438); 2) polje v Praegratnah; od besede Prelog, koja beseda se v narečji izgovarja kot perlog = Abacker, Brachfeld. Biderm. 138. Steub (Rhät. Ethnol. pag. 138) skuša besedo „Perlog“ iz romanskega pra de lago razložiti pa prestavja?
- Petögg, gorski travnik v Schlaitnah. Cf. Petoggen.
- Petogg, gorski travnik v Virgnah. Cf. Petoggen.
- Petoggen, gorski travnik na desnem Iselskem bregu; od novosl. besede potok, starosl. потокъ = torrens, Bach. Cf. krajepisna imena: Potoče, po nemški Pach na Koroškem; Potoče na Kranjskem. Biderm. 40.
- Petsch (an der), okraj (Petsch-Alpe), od starosl. besede пещи = specus, novosl. peč = scopulus, saxum, Fels, Felsspitze, Felsblock; od tod krajepisna imena Peč in Pečice na Kranjskem; Pečnica = Petschitzen na Koroškem; Bela peč = Weissenfels na Kranjskem. Biderm. 71. Mikloš. II. 430.
- Plazen, potok na desnem Dravskem bregu; od besede plaz (starosl. плазъ = Sandlehne, Schneelavine, Holzriese; tedaj: na plazu = Naplas na Kranjskem itd. Biderm. 11. Mikloš. II. 443.
- Ples, gorski travnik v Defferegggnah; od besede pleša = calvitiium, Glatze. Cf. Pleschkogel na Štajarskem = hrib, ki nij z drevjem obraščen. Biderm. 70. Primeri vendar Mikloš. II. 445 sub „pleso“.

- Plotsch**, polje (občina Alkus.); od besede ploča, ploska, = lamina, Platte. Biderm. 83. Mikloš. II. 451.
- Pöitsch**, jama pod skalami (Defferegggen.) Cf. Hintner pag. 18.
Cf. starosl. пещръ = specus, Höhle. Cf. Petsch.
- Pölle**, gorski travnik v Defferegnah; od besede polje = campus Feld, Gefilde. Mnogo krajepisnih imen iz besed polje in poljana navaja Mikloš II. 466, 467.
- Pogrâtte**, v Iselskem okraju, znači prenosno posteljo z nogami (v Taufererthalu „Böge“ imenova); v sestavah n. pr. Mist-Pogrâtte. Po Trstenjaku, (Letopis Matice slovenske 1876 pag. 78.) od besede grata, Flechte, geflochtenes Gitter; tema: grath, granth, flechten, knüpfen; od tod slovaška pograta, der (geflochtene) Plafond am Kornboden, slov. grtunje, geflochtener Korb, um darin Mist zu tragen. Cf. Erjavec v Letopisu Matice slovenske 1875, pag. 226. Sem spada tudi beseda „Krette“ = Korb — pri Stafflerju I. pag. 121. NB. Grata znači tudi v Italiji omrežje; primeri nemški narečni izraz „Gatter“.
- Pötschen**, selo v Defferegnah (Staffler II. pag. 500.) Cf. Petsch.
- Poll**, gorski travnik v Alkuški občini. Cf. Pölle.
- Polland**, oddaljeno selišče v Lienzovskem okraju. (Staffler ibid. pag. 438.) Cf. Pölle.
- Pollen** (die Steinwender-Pollen) gorski travnik v Praegratnah. Cf. Pölle.
- Polesle**, gorski travnik v Praegratnah. Cf. Pölle.
- Polliz**, gorski travnik v Virgnah; od besede polica = Gesims, Terrasse. Jako razširjeno krajepisno ime. Biderm. 122.
- Pollon** in Pölle, gorski travnik v Virgnah. Cf. Pölle.
- Pougritte**, iz desek narejeno jako slabo spališče (Defferegggen); iz praepos. pa, po = neben, unter, entlang, in iz besede greda, Baumtram, pl. grede, Gebälk. Cf. Hintner pag. 19.
- Prabernitze**, gorski travnik v občini Schlaitenskej, skazeno iz besede prapernitze, in to iz besede praprot, prapret = filix, Farrenkraut, demin. praprotnica, prapretnica, tedaj Farrenkraut-Wiese. Biderm. 48. Cf. Mikloš. I. pag. 102.
- Prapernitzen**, selišče nedaleč od Lienza (Staffler ibid pag. 436) = Farrendorf. Cf. Prabernitze.

- Prappornizen**, polje v Alkuškej občini, nemško: *Farrenkrautacker*. Cf. *Prabernizen*.
- Prezov**, gozd tik lienzerske soteske; iz staro- in novoslovenske besede brêza = betula, Birke; tukaj od adjektiva brezov (*sc. les* = Wald); tedaj: *Birkenwald*. *Biderm.* 31. *Mikloš. II.* 29.
- Prosssek**, selišče, $\frac{1}{2}$ ure severno od *Windisch-Matraia* ležeče; od glagola sekati, hauen, tedaj presek, prosek = *Verhau*.
- Pusterthal**, v zahodu del *Rienzthala* in v ushodu del *dravske doline*. Gledé popisa ki nam ga star listek *Tasela* od l. 770. o velikem delu te doline daje: . . . „*ab antiquo tempore inanem atque inhabitabilem esse cognovimus*“ — moramo tačasni *Pusterthal* od besede do besede *pustodol* = *Oedenthal* imenovati; starosl. ꙗꙋꙋꙋ = *desertus*, öde, wüst; dol = *valis*, Thal. Po *Mikloš. II.* 512 nahajamo neko *pustrico* = *Pustritz* na *Koroškem*; v starih listinah izraz *pustrussa* in *pustrissa* za *Pusterthal* na *Tirolskem* (od tod *lat. vallis pustrissa*); neko *pustopolje* = *Oedenfeld* na *Štajarskem*, da celo neki *pustodol* je na *Kranjskem*.
- Ragösl**, gorski travnik v *Virgnah*, od novosl. besede rogoz = *carex* *Riedgras*, starosl. ꙗꙋꙋꙋꙋ = *papyrus*. *Biderm.* 114. 60. *Mikloš. II.* 538.
- Ranach**, odaljeno selišče v *Oberdrumu* pri *Lienzu*; morda od besede ravnik = *ebener Platz*. Ako je tako odgovori lastno ime *Ranacher* v *Iselthalu* slov. *Ravnikar* = *Ebner*. (cf. slov. *Sprachl. etc. von Janežič. 1865 pag. 204*). Primeri pa *Hintner pag. 195*.
- Rathey-Eggele**, gorski travnik na levem *Zilskem bregu*; od besede rataj = *agricola*, od besede do besede prevedeno = *Pflüger*; nekedaj polje ali posestvo kacega rataja. *Biderm.* 4. *Mikloš. II.* 526.
- Rötschitschen**, trata v občini *Schlaitenskej*; od besede rožič, *demin. besede rog*, starosl. ꙗꙋꙋꙋ = *cornu*, Horn; tedaj: *Anger unter einer Felsspitze*. *Biderm.* 49. *Mikloš. II.* 539.
- Rogozen**, potok v *Deffereggnah*; od besede rogoz. Cf. *Ragösl*.
- Rotte**, imenovanje nekotih delov neke občine v *Iselthalu*; od besede rod, *Geschlecht*, *Stamm*, *Verwandschaft*. Cf. *Biderm. Slaven-Reste*.

Rudeneck, gora v občini Schlaitenskej; od starosl. besede pygda = metallum, Metall, novosl. ruda = aes, minera, Erz. Cf. Rudnik na Kranjskem; Ruda = Ruden na Koroškem. Biderm. 58. Mikloš. II. 543. V gorah mej zgornjem Göriachom in Schlaitnom so nekedaj srebro kopali, in leta 1514 se ondi še močno delali. (Staffler. II. pag. 443).

Rudnik, planina v občini Schlaitenskej. Cf. Rudeneck.

Seblas, selišče $\frac{1}{2}$ ure južno od Windisch-Matraia ležeče; od besedice za = hinter, in plaz = Holzriese, tedaj: za plazom = hinter der Holzriese (Hinterries).

Seinitz, (Seinitzen), 1) dolina; 2) četa v Windisch-Matraiskem okraju; morda od starosl. glagola cjaru = splendere, glänzen; sijajno, heiter, hell; od tod Sévnica, trg na spodnjem Štajarskem, nemški: Lichtenwald. Ali ga pa imamo s krajem Senica = Zienitz na Koroškem primerjati? Senica od besede seno = foenum, Heu. Cf. Mikloš. II. 571.

Seler, kmetsko pohoštvo v Windisch-Matreiu; od besede selo, Ansitz, Dorf; selar = Dörfler, Gutsbesitzer.

Stellizen, polje (občina Schlaiten); morda od besede stelja (steljica) = Streu. Cf. Janežič Slovar. Biderm. 51.

Stermizl, polje v Virgnah; od pridevnika strm, sterm = steil, tedaj strmec, stermec = steiler, abschüssiger Ort. Cf. krajepisno ime Strmec na Goriškem in Visoki Strmec = Hoch-Stermetz na Štajarskem. Biderm. 102. Od besede strmec prihajajo nedvomno tudi lastna imena, ki so okoli Lienza navadni kakor: Stremitzer, Strömnitzer, Stramitzer.

Stoanitzbrunn, gorski studenec v Iselskem okraju; od besede studenec, tudi zdenec, der Brunnen; studen, die Kälte. Cf. o teh dveh pomenbah Miklošič: Radices Linguae slovenicæ veteris dialecti. Lipsiæ 1845. V tej besedi je združen prvotni jezik z nemško prestavo, kar se večkrat nahaja. Če je pa besedi temelj starosl. стуренъ = frigidus, kalt, potem se po nemški Kaltenbrunn glasi.

Stollizen, gorski travnik (občina Schlaiten); od besede slolica, stolec, starosl. столыць demin. besede столъ stol = sella, scamnum, Sattel, Bank. Biderm. 52. Mikloš. II. 624.

- Strasnig**, hišno ime (občina Alkus); od starosl. (tudi novosl. in srb.) besede *стража* = *custodia*, *Wache* (pri krajepisnih imenih = *Warte*); od tod stražnik = *der Wächter*. *Biderm.* 86. *Mikloš.* 626.
- Strassnig**, ime nekega posestva v občini Schlaitenskej. Cf. *Strasnig*.
- Stribach**, vas in občina pod Iselsko goró, 1 uro proti uzvodu od Lienza; morda od *strebíti* = *ausroden*, od tod *strebina* = *ausgerodete Gegend*, *Gereut*.
- Strimitz**, polje in selišče v *Windisch-Matreiu* in v *Defferegnah*. Cf. *Stermizel*.
- Stronach**, gorska občina severno od *Dolsacha*; morda od starosl. besede *српана* = *regio*, novosl. stran = *latus*, srb. stran = *latus*, *mons*. Cf. *Stranig* = *Stranach* na Koroškem. *Mikloš.* II. 625.
- Sturmizel**, (des) in *Sturmitzen* (die) gorski travnik v *Praegratnah*. Cf. *Stermizel*.
- Sturmizen**, planina v *Virgnah*. Cf. *Stermizel*.
- Summerig** (*Sumereg*) oddaljeno selišče v okraju *Windisch-Matraiskem*; morda od besede *smreka*, *Fichte*; tedaj bi bil posestnik *Summeregger* = *smrekar* = *Fichter*, (*Feichter*). *Smrekar* je na *Kranjskem* jako navadno lastno ime. Cf. *Catalog. Cleri Dioec. Lab.* 1868. p. 33. 17.
- Taberer**, polje v *Virgnah*; *Täber* (die), polje 1) v *Schlaitnah*; 2) v *Praegratnah*; potok v občini *Alkuškej* — *Biderm.* izpeljuje ime od besede *tabor* = *castrum*, *Befestigung*. Mnogo verjetnejše je to, kar *Hintner* (*Predgovor* pag. VI. nota) o besedah *daber*, *dobar*, *tobar* prinaša. Ti izrazi pomenijo v keltiščini *studenec*, potok, reko, tedaj tudi mokra ali pri kakem potoku ležeča zemljišča. — Slovansko ime *Dobra*, (stranska reka *Kupe*), močvirnata *Dobruča*, da celo *Dobropolje* na *Dolenskem*, koje sicer navadno z imenom *Gutenfeld* nemčijo, pa vendar močvirnata kraj pomeni, kaže, da je Keltiški izraz *dobar* (*dobra*) znači „močvirje, *Sumpf*“ v slovanske jezike vzet. Primeri *Terstenjak* *Slovanščina* v romanščini pag. 76.
- Teischnitz**, (*Deischnitz*), trg nedaleč od *Innichna*, v listih, od l. 828 *Duplago* *Tinkhauser*; od besede *dublja* = *caverna*,

- Grotte, Mulde**, in to od starosl. besede дупль = cavus. Cf. Dupljije = Dupplach. Valv. Mikloš. II. 90. Biderm. 12.
- Toznik**, hišno ime (občina Alkus); od besede tožnik = acusator, Ankläger. Biderm. 90.
- Tragen**, gorski travnik v Praegratnah; od besede draga (staro in novosl.) = vallis, Thal; tedaj Thalwiese. Biderm. 130. Mikloš. 85. Primeri Droeege.
- Tristach**, vas pri Lienzu, na močvirnatem kraju Drave (blizu Tristacherskega jezera); od besede trst, trstje, starosl. тръсьмъ = arundo, Schilf. Cf. Mikloš. II. 697. O končnici „ach“ cf. Mikloš. I. pag. 89. 90.
- Tschitscher**, hišno ime v Nikolsdorfu; morda od novosl. besede čič, das Sitzen (Ansitzen?), ali mar je gotovejše okrajšanje imena Gribitschitscher. Po Mikloš. II. 66. pomeni novosl. čič, starosl. чичъ = poseben narodič.
- Tschelnig**, hišno ime v Schleitnah; od čelnik, in to od besede čelo = frons, Stirne; tedaj Stirner, Gtirner. Biderm. 53.
- Tschelnik**, hišno ime v Virgnah. Cf. Tschelnig.
- Vierschach**, vas pod góro „Helm“ ležeča. Jülg (cf. pag. III.) izpeljuje ime iz besede verh (virh) in ima tudi prav. Starosl. връхъ = cacumen, glasi se novosl. in srb. vrh. Cf. Vrhovec in Vrhovce na Kranjskem; Vrhovac na Goriškem; Virsach v nekej listini od l. 1030. (Zahn 65). Cf. Mikloš. II. 747.
- Villgraten**, (dolina, Ausser- in Inner-Villgraten). Jülg izpeljuje ime iz besede „velegrad“, to je ime na ushodu v doline ležečega močnega „gradu“ Heuenfels (cf. pag. III). Nekoliko dvombe izbudí ta zadeva, da je dolina v nekej listini od l. 800 — seveda evfemistično — val grata imenovana. Primeri Steub (Rhät. Ethnol. pag. 137).
- Weliz**, čér v Iselskem okraju, imenuje se na Ahrn — Tauferskeji strani die Rödtspitze (Rothspitze); od besede belec, in to iz starosl. ѿльъ weiss, tedaj Weissspitze. Primeri Belica na Kranjskem. Mikloš. II. 12.
- Wodach**, gorskeji travnik v Praegratnah; od besede voda = aqua, Wasser. Cf. Mikloš. II. 734.

Wratschger, gorski travnik na desnem bregu Drave; od besede vrčko, te besede tema je vrač (starosl. врачъ ?) = medicus, Artzt. Jako razširjeno lastno ime; tedaj je travnik po posestniku imenovan. Biderm. 10.

Zabernig, polje (občina Alkus; gotovo iz zavrhnik, in to iz za = trans, hinter, jenseits, in vrh (verh) = cacumen, Gipfel, Spitze, Berg. Ako bi bilo mesto zavrhnik „zabrdnik“ pisano, morali bi na berdo, starosl. брѣго = clivus, collis misliti; misel je pa pri obeh jednaka. Biderm. 91. Mikloš. II. 34.

Zabrot (Zabrod), planina, spadajoča k Nikolsdorfu; od praepos. za (ko prej) in brod, starosl. бродъ = vadum, Furt, Ueberfahrt. Cf. Brod na Kranjskem, Zabrod v Galiciji. Mikloš. II. 31.

Zäbernig, hišno ime v Virgnah. Cf. Zabernig.

Zappetnitzen, planinski potok z vodopadom v okraju Windisch-Matrajskem (Staffler II. 2. pag. 483). = Zoppetnitzen. Glej spodaj.

Zedlach, četa in vas v jugozahodu pri uzhodu v Virgenthal; od starosl. besede село = tentorium, ager; novosl. selo = sedes. Ravno isto je sedlo, kar se v krajepisnih imenih nemči sè, „Sattel“, srbsko selo = pagus. Cf. Sedlo = Satl, Zell, Zellach, Zedl, Zedlah na Koroškem. Mikloš. II. 567.

Zelzach, v Seinitzthalu; od besede selo (kakor prej). Cf. Selca = Selzach na Kranjskem; Selče = Seltschach na Koroškem. Mikloš. II. 567.

Zettelunizach, visoki planinski okraj v Windisch-Matreiu; od besede sedlo = sella, Sattel; to pa od glagola sedeti = sitzen; od tod sedlovica = eingesattelte Gegend.

Znoppn-Gut (občina Alkus); od besede snop, starosl. снопъ = fasciculus, Bündel, Garbe. Biderm. 87.

Zopetnitz, potok na desnem bregu Iselskem; od starosl. besede сопотъ = canalis, skoraj gotovo šumenje tekoče vode; od tod prihajajo besede topot, topote, topotnica na Koroškem, Kranjskem in v Peloponezu. Biderm. 76. Mikloš. II. 602.

Zopotnitzen, gorski travnik v Praegratnah. Cf. Zopetnitz.

Zoppetnitzen, potok v Virgnah. Cf. Zopetnitz.

Zoppet, polje (občina Schlaiten.) Cf. Zopetnitz.

Zuchepoll, okraj in travnik v Virgnach; od besede **suh**, starosl.

сухъ = siccus, dürr, trocken, in besede **polje** = Feld. Tedaj

Suho polje „Dürrenfeld“. Biderm. 107. Mikloš. II. 640.

Zugedol, polje (občina Alkus); od besede **sich** (kakor prej) in besede **dol**, Thal, Bodensenkung.

Zuggedoll, gozd v Debantthalu. Cf. **Zugedol**.

